Tarihte Türkler ve İngilizler

Tarihî tefrika: 39 Yazan: ZIYA ŞAKIR

Ümidsizlik içindeki Padişah:

– Ne dururlar?.. Tez, elçi ile mahfice bir mahalde söyleşsünler, dedi

Onu bir Rum sütnineden emzirtti. Rum dadıların ve mürebbilerin ellerine teslim etti. Biraz büyüdükten sonra da, Rum çocuklarından arkadaşlar tedarik ederek, torununa mükemmelen rumca öğrettirdi. Bu küçük ve müstakbel Bizans imparatorunun üzerindeki yegâne ziynet eşyası ise, son Bizans İmparatoru Konstantin'in resmini ihtiva eden bir altın madalyondan ibaretti.

Katerin, bu gayesine vasıl olmak için, hiç bir fırsatı fevtetmiyordu. Ve Nemse İmparatoru Jozef'le ittifak ederek bir an evvel Tunadan aşağı doğru sarkmak isteyordu.

Kaynarca muahedesi, Çarlık Rusyasına, pek büyük menfaatler temin etmişti. Fakat bunlar Çarlığı tatmin etmemiş; şimdi sıra Kırım'ın işgal ve ilhakına gelmişti... Aynı zamanda, Avusturya hükûmeti de harekete gelerek, Cezayir korsanlarının on iki Nemse gemisini zaptetmesinden dolayı tazminat ve saire talebile Babıâliyi tazyik etmekte idi. Fakat bu tazyik, bir bahaneden ibaretti. Asıl maksad, Rusyanın ittifakile yeni bir harbe girmek, birkaç kıymetli arazi parçası daha ele geçirebilmekti.

•••

Saray ve Babıâli, vaziyetten son derecede müteessirdi. Devletin şerefini muhafaza etmek için bütün gayretlerile harb hazırlıklarına girişmişlerdi. Fakat, bu iki büyük düşmanla girişilecek olan büyük bir harbi tamamen başarabileceklerine kani değillerdi.

İşte, hükûmetin bu bunaldığı zamanda, İngiltere sefiri tarafından Babıâliye bir takrir geldi.

Takrir, kısa olup, şu mealde idi:

(Metbu hükûmetim tarafından aldığım emir üzerine, bazı ifadelerde bulunacağım. Mülâkat için, münasib bir zaman ve mekân tayinini rica ederim.)

Reisülküttab (1) Mustafa Efendi bu takriri Sadrıâzama, Sadrıâzam da derhal saraya gönderdi. İngiltere sefirinin taleb ettiği bu resmî mülâkatın kabul edilip edilmemesi - usulen - padişahtan istizan edildi.

Ümidsizlikler içinde çırpınan padişah, sefirin bu talebinden her halde hayırlı bir netice istişmam ederek:

— Ne dururlar?.. Tez, elçi ile mahfice bir mahalde söyleşsünler.

Diye, irade etti.

Bu mühim mülâkat için, Reisülküttab Mustafa Efendinin Ayazma sahilindeki yalısı kararlaştırıldı. Sefire de o yolda haber yollandı.

Sefir, tebdil bir kayıkla yalıya geldi. İzzet ve ikram ile kabul edildi. Kahveler, şerbetler ve çubuklar içilip bir müddet afakî şeyler konuşulduktan sonra, resmî mülâkata girişildi.

Sefir:

— Bilirsiniz ki İngiltere hükûmeti, Türkiye devletinin en sadık dostudur. Biz, bu dostluğu her vesile ile göstermek isteriz. Ve her tehlike karşısında sizi ikaz etmeği de vazife addederiz. Londradan aldığım emirnamede deniliyor ki...

Diye, söze başladı. Sonra vaziyeti izah ederek, Rusya ile Avusturya ittifakının muhtemel neticelerini, yapılan harb hazırlıklarının ve hududlara asker gönderilmenin düşmanlar üzerinde husule getireceği fena tesirleri uzun uzadıya anlattı. Nihayet sözü, asıl mülâkat maksadına getirdi:

— Size, en halis ve sadık dost olan hükûmetim, şimdilik bu iki devlet ile harbe girişmenize razı değildir. Çünkü, senelerdenberi devam eden harbler yüzünden, ordunuz hırpalanmış bir vaziyettedir. Hükûmetim, gerek Rusya ve gerek Avusturya ile aranızdaki meselelerin sulhan tesviyesi fikrindedir. Eğer isterseniz, bu hususta tavassuta girişecektir. dedi.

Reis efendi, bu teklife birdenbire cevab vermek salâhiyetini haiz değildi. Buna binaen, İngiltere hükûmetinin izhar ettiği bu dostluk eserine teşekkür ettikten sonra, yapılacak tavassutun şeklini öğrenmek istedi:

— Hududlara asker göndermemiz, mutlaka bir harbe girişmek için değildir, Maksadımız, komşularımız tarafından gafil avlanmamak içindir. Maamafih, İngiltere hükûmetinin tavassut etmesi, çok faydalı neticeler verebilir. Fakat; vaziyeti ıslah edebilmek için, hükûmetiniz ne düşünmektedir?..

Diye, izahat taleb etti. Sefir bu suale, kısa bir cevab ile mukabele etti:

— Şimdilik, Kırım üzerindeki mütalebatınızdan vazgeçiniz. Kaynarca ve Aynalıkavak muahedenamelerinin şartları üzerinde tevakkuf ediniz.

Dedi.

Reis efendinin salâhiyeti, bahsi daha fazla derinleştirmeğe müsaid değildi. Buna binaen:

— Pekâlâ.. bu dostane ifadatınızı, Sadrıâzam Paşa Hazretlerine aynen arzederim.

Diyerek mülâkata hitam verdi.

Bu mülâkat, bir kaç gün sonra, Haliç sahilinde Aynalıkavak sarayında tekerrür etti. Ve buna, (Çeşme kahramanı) Kaptanı Derya, Cezayirli Hasan Paşa da iştirak eyledi.

Reis efendi, İngilterenin dostane tavassutuna hükûmet namına teşekkür ettikten sonra:

— Hükûmetiniz tarafından gösterilen arzu, bizim için kıymettar olacaktır. Ancak şu var ki hükûmetimiz, bu meselede, Türklerin en eski dostu olan Fransanın da bu tavassuta iştirak etmesi arzusunda bulunmaktadır. dedi.

O aralık, Amerika harbleri dolayısile İngiltere ile Fransanın arası çok açık olmakla beraber, Türklerin menfaatine hizmet etmek isteyen İngiltere sefiri hiç tereddüd etmedi:

— Hay, hay.. Fransanın bu tavassuta iştirak etmesini, hükûmetim de memnuniyetle kabul edecektir. Fakat, ilk tavassut teklifi şerefi, bize aiddir.

Diye, cevab verdi. Ondan sonra, müzakerenin esasına girişildi.

Sefir, bu defa hükûmetinin düşüncesini daha açık bir surette izah etti:

— Mademki bu günkü vaziyetiniz, iki büyük devletle muharebeye müsaid değildir. Şu halde, şimdilik Kırım davasından vazgeçersiniz. Nitekim, vaktile de Mora meselseinde, ayni suretle hareket ettiniz. Bir müddet Morayı kendi haline bıraktıktan sonra, kuvvetlenir kuvvetlenmez, elinizden çıkan yerleri tekrar ele geçirdiniz. Eğer hükûmetinin tavsiyelerine riayet edersiniz, emin olunuz ki, hem bizden ve hem Fransızlardan büyük yardımlar göreceksiniz. Düşününüz, taşınımız. Hükûmetime bildirmek için bana bir cevab veriniz. dedi.

[Arkası var]

(1) O devrin (Hariciye Nazırı).

Bu sene yapılacak yeni mektebler

Vekâlet şehrimizde üç orta mekteb yaptıracak

Maarif Vekâleti, İstanbulun mekteb ihtiyacını karşılamak üzere bu sene yeniden üç orta mekteb açmağa, mevcud orta mekteblerden dördüne de lise sınıfları ilâve etmeğe karar vermiştir. Bu karara göre, Eyübde kız orta mektebi, Sarıyerde muhtelit orta mekteb, Üsküdarda da dördün orta mekteb açılacak, Beyoğlu kız orta, Gelenbevi, Gazi Osmanpaşa ve Kumkapı orta mekteblerine de lise sınıfları ilâve edilecek, bu suretle bu orta mektebler lise haline getirilecektir. Maarif Vekâleti, şehrin bütün lise ve orta mekteblerinde yeni ders senesinde açılması icab eden şube miktarının tespit edilerek bildirilmesini istemiştir. Her mekteb idaresi imtihanları müteakib mezun olacak talebe adedine göre bu ihtiyacı tayin ederek temmuzun sonuna kadar Maarif Vekâletine göndereceklerdir. Bundan başka önümüzdeki ders yılından itibaren çifte tedrisat usulünün kaldırılmasına karar verilmiştir.

Şehrin ekmek ihtiyacı

Yeni mahsul vaziyetinin tamamen öğrenilmesine kadar ekmekler sert buğdaydan imal edilecek

Şehrimizde bulunan Ticaret Vekili Nazmi Topçoğlu dün de tetkik ve temaslarına devam etmiştir. Vekil, saat 11 de Ticaret Vekâleti Başkontrolörlük dairesine gelerek saat 13 e kadar meşgul olmuş, bu arada Akdenizde Türk vapurlarının sigortası üzerinde alâkadarlarla görüşmüş, fındık ihracat tacirlerinden bir heyeti, deri ithalât birliği reisini kabul etmiştir.

Ticaret Vekili, saat 17 de gene Başkontrolörlük dairesine gelerek saat 20 ye kadar meşgul olmuş, Ticaret Vekâleti Standardizasyon müdürü Faruk Sönter ve yapağı, tiftik ihracatcılarile halı ithalât tacirlerini kabul etmiştir.

Nazmi Topçoğlu, dün kendisile görüşen bir muharririmize meşguliyetinin esasını teşkil eden mevzular hakkında şu beyanatta bulunmuştur:

— Burada meşgul olduğum meselelerden başlıcası olan buğday ve ekmek mevzuu üzerinde yeni bir tedbire müracaat edeceğiz. İstanbul şehrinde ekmeği kâmilen sert buğdaydan çıkartmağı tetkik ediyoruz. Bu ekmek siyah olsa dahi çok mugaddi olacaktır. Yeni mahsul vaziyetinin tamamen öğrenilmesine kadar bu tedbire müracaat zaruridir.

Vapurlarımızın sigortası

Akdenizdeki Türk vapurlarının ve hamulelerinin millî kumpanyalar tarafından sigorta ve reassüre edilmesi üzerinde temaslarımızı ikmal ettik. Bu yolda ilk adım olarak İskenderiyede bulunan Atillâ şilepi ve hamulesi sigorta kumpanyalarımız tarafından sigorta ve reassüre edilecektir.

İhracat vaziyeti

İtalyaya ihracat yapan yumurta ve taze balık ihracat tacirlerine Vekâletin emrile Merkez Bankası tarafından açılmış olan krediye müsteniden Ticaret Bankası tarafından verilmiş olan avansların 15 gün zarfında geri istendiğine muttali oldum. İhracat tacirlerimizin bu şekilde bir sıkıntıya duçar olmasını münasib görmediğimiz ve esasen bu iş Vekâletin gördüğü lüzum üzerine yapılmış olduğundan aynı şeklin devamı için lâzım gelen emirler verilmiştir.

Fındık ihracat tacirlerile bu gün bir görüşme yaparak fındık ihracat tacaretimizi tetkik ettik. Aynı şekilde halı tecirlerile de bir görüşme yaptık.

İstanbuldaki tetkiklerime yarın da devam edeceğim.»

Değirmencilerin içtimaı

Dün saat 15 te İstanbul değirmencileri Belediyede İktisad müdürü Safeftin riyaseti altında bir toplantı yapmışlardır. Bu içtimada Ofisin munzam olarak vereceği 1500 ton buğdayın tak simile son günlerde üzerinde durulan ekmek işi üzerinde görüşülmüştür.

TECESSÜSLER

Filler ve tanklar

Eski ordularda fil bugünkü tankın vazifesini görüyordu

1940 harbinin verdiği ders, Büyük Harbin dersinden hem daha acı, hem daha istifadeli oldu. Askerî tabiyede, en eski devirlerdenberi, telifi çok müşkül olan üç esaslı unsurun vücudü kabul edilmiştir. Kuvvet, hareket sür'ati, insicam. Ve gene en eski devirlerdenberi, büyük kumandanların zihnini işgal eden esaslı mesele, harbi yapacak kuvvetin hareket sür'atini artırmaktır. Modern harbin, bütün kuvvetini motörden ve makineleşmiş silâhlardan alması, bu ihtiyacın doğurduğu bir netice, hem de o ihtiyacı hakkile karşılayan bir neticedir.

Çarpışıcı kuvvetin kılıçlara, mızraklara, oklara ve sapanlara inhisar ettiği ve yegâne müdafaa silâhı kalkandan ibaret bulunduğu devirlerde, bu harb aletlerini tahrik eden kuvvet, onları taşıyan muharriblerin bacaklarından başka bir şey değildi.

Eski Makedonyalıların, derinliğine saf teşkil eden 16,000 neferden müteşekkil, meşhur ve korkunc mızraklı alayı efradı, uzun ve ağır bir kargının bir ucunu en baştaki saf efradının omzuna, diğer ucunu gerideki efradın omzuna yüklemek şartile, gayet sıkışık nizamda bir kütle halinde düşmana karşı yürürlerdi. Bu kütle, o devrin oklarına karşı, seyyar bir kale idi. Fakat bu kalenin hareketinde sür'at ve kıvraklık yoktu.

Buna mukabil, o zamana göre, arabaların sür'atin azamisini tahakkuk ettirmeğe muvaffak olan süvarinin de, askerî kudreti mahduddu. Öyle ki, tarihin meşhur muharebelerinde, süvari kuvvetlerinin, bütün silâhlarını atıp tükettikten sonra, düşmanla göğüs göğüse çarpışmak için attan inip piyade kuvveti haline geldiği görülür.

Bu günkü tankların ecdadı olan beygir koşulu harb arabaları, sıkışık nizamda hücuma veya müdafaaya kalkan piyade kuvvetlerini dağıtmak ihtiyacını karşılamış bir harb vasıtası - dır.

Sonradan, harb arabasına, muharebe filleri de inzımam etmiştir. Fil, arabadan daha yavaş bir vasıta olmakla beraber, iriliği, çarpışmadaki şiddeti ve vahşeti bakımından, arabaya nazaran çok daha korkunc bir mahiyet taşıyordu. İskenderin, Kartacalıların, bazan da Romalıların ordularında görülen, onlardan evvelki ve sonraki devirlerde aynı ehemmiyeti taşıyan filin, Milâddan en az dört asır evvele aid bir Hind destanındaki tarife nazaran kıymeti, harb arabaları derecesindedir. Bu Hind vesikasında, büyük bir ordunun 100,000 piyade, 65,000 süvari, 22,000 harb arabası ve 22,000 filden müteşekkil olması icab ettiği yazılıdır.

Gerek harb arabalarının, gerek fillerin, eski devirlerdeki ordularda vazifeleri, hücumları idare etmekti. Çünkü, o devirler piyadesinin kuvvetile, süvarisinin sür'atli hareket kabiliyetsizliği arasında muvazene temini an - cak bu suretle mümkün olabiliyordu.

•••

Eski zaman harblerinde, fillerin muharebe meydanında görünüşü, bazan orduları müthiş surette şaşırtır ve kat'i neticeler alınmasını temin ederdi. Büyük İskenderle Dârâ arasındaki muharebelerde, İskenderin kargılı alayları, bu korkunc hayvan sürülerinin saldırışı karşısında darmadağın olmaktan kurtulamamıştı. Milâddan önce 318 yılında, Peloponez'i istilâ eden Makedonya ordusu, öne sürdüğü, kulelerle mücehhez altmış dört fil sayesinde, ortalığa dehşet salmıştı.

Kartacalılar, Romalılarla yaptıkları harblerde, o zamana kadar tırpanlı hücum arabaları kullandıkları halde, Afrika fillerini tercih etmişler ve filhakika, Romalılara karşı bu sayede, daha fazla mukavemet göstermeğe muvaffak olmuşlardır. Nitekim, İkinci Kartaca muharebesinden sonra, Romalılar, Kartacalıları, fillerini imhaya ve badema fil yetiştirmemeğe mecbur bırakmışlardı.

•••

Tarihin sahifelerini karıştırırken, eski zamanın harb arabalarından ziyade harb fillerinin, bu günkü hafif ve ağır tanklara pek benzediğini görüyoruz. Ve bu müşabehet, yalnız, eski ve yeni iki hücum ve dehşet vasıtasının kendilerinde değil, aynı zamanda, bunları kullanan orduların, bu harb vasıtaları hakkındaki telâkki tarzlarında da görülüyor.

Romalıların, düşmanları elinde bulunan filleri imha ettirmelerine mukabil, kendilerinin de ordu için fil beslemekten tevakki etmeleri, şayanı dikkat bir noktadır. Nitekim, Büyük İskender'den Sezar'a kadar, eski büyük kumandanların pek çoğu, kendi ordularında fil bulundurmamışlardır.

Garib bir müşabehetle, 1918 de, biz - zat Almanlar, o tarihte henüz ortaya çıkan tankların müessir olacağına inanmamışlardı. Büyük Harb nihayete erdiği zaman, İtilâf devletlerinin elinde 6600 tank mevcud olduğu halde, Almanlardaki tank adedi ancak 60 tan ibaretti.

Fillerle tanklar arasındaki benzerliğin ehemmiyetli noktalarından biri de, filin, tehlike karşısında, insiyaki bir inadla gerilemesi gibi, modern tankların da, bu inadı ve bu gerileyişi, bir başka şekilde tatbik etmeleridir.

Eski devir muharibleri, fillerin de iştirakile yapılacak muharebelerde, sahayı ona göre intihab ederlerdi. Tedafüi harekete geçen taraf, fillere hücum etmek için, arızalı, bataklık veya çalılık araziyi seçerdi. Bu günkü tank - larla mücadele edebilmek için de, buna benzer tabiye şartları aramak lâ - zım geliyor.

Bunlardan başka, eski orduların, fil sürülerine karşı kullandıkları bazı pusular vardır ki, modern harb tekniğinde, aynı pusuların, tanklara karşı tatbik edildiğini görüyoruz.

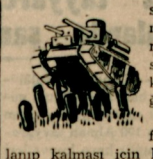

Üzerinden geçen fillerin, içine yuvarlanıp kalması için kazılan derin hendekler, tanklar için de kazılıyor; filleri durdurmak, yahud üstünden geçerken, cüssesinin ağırlığı dolayısile devrilmesini temin etmek üzere yere kakılan kazıklar, bu günkü tankalara karşı da çakılıyor.

Modern harb tekniği, tanklara karşı, toprak altında saklı mayin usulünü bulmuştur. Timurlengin, Delhiyi zaptettiği esnada, fillerin ayaklarına saplanması için yerlere çaktırdığı çivili tahtalar, tank mayinlerinin iptidaî şekilinden başka bir şey değildir.

•••

Tankın, modern harbin neticesi üzerindeki müspet tesirini anlatmak için, eski zaman ordularının fillerile bir mukayese yapmağa elbette lüzum yoktur. Ancak, şurası muhakkaktır ki, hücum vasıtası fillerden mürekkeb olan ordularda, bu kuvvetin süvari kuvvetini itmam edişi ne idiyse, bu günkü ordularda da, yerdeki tank sürülerinin havadaki tayyare filolarını takviye edişi odur.

H. BİLGİÇ

İtriyat tüccarı mahkûm oldu

Jak Kastro hakkında iki sene sürgün cezası verildi

Termos ihtikârı yapmağa teşebbüs ettiği iddia olunan Bahçekapıda Çiçekpazarında itriyat ve tıbbî malzeme taciri Jak Kastronun muhakemesi, İstanbul altıncı ceza mahkemesinde dün karara bağlanmıştır.

Sabahleyin başlayan muhakemede Jak Kastronun mağazasında hâkim muavini Muazzezin naibliğinde yapılan keşfe aid zabıt ve vukuf ehli elbise taciri Osmanın mütaleası okunmuştur. Bunda, içeri camekândaki termosun bakılınca görülebilecek ve orta boylu bir kimse tarafından alınabilecek bir rafta bulunduğu tespit ve bu yolda kanaat ileri sürülüyordu.

Bunu müteakib, müdafaa şahidi olarak Kayseri tacirlerinden Şükrü,, züccaciye taciri Refail Karako, «Koti» itriyat müessesesi mümessili Sami, vitrin mütehassısı Nesim dinlenilmişler, Jak Kastronun lehinde söz söylemişlerdir.

Muhakemenin tahkikat safhası bitince, Müddeiumumî muavini Edib, Jak Kastronun mağazasında mevcud malın satışa arzedilmemesi ve mevcudu kalmadığı beyanile malın saklanması vaki olduğu, bunun usulü dairesinde sübut bulduğu kaydile, ceza tayinini ve dükkânda mevcud termosların musaderesini istemiştir.

Jak Kastronun iki vekili, müdafaalarını yapmışlar, toptancı tacir olan müekkillerinin termos saklamadığı hatta bu hususdaki zaptı imza eden zabıta memurlarının mahkemede zapta mübayin ifadelerinden de anlaşıldığını, müekkillerinin sivil bir memur tarafından termos sorulunca bunu evvelâ termofor anladığını, ondan «yok» dediğini ve tekrar sorulunca «var» cevabını verdiğini anlatmışlar, bu arada, hiç bir müşterinin polise müracaatle şikâyetçi olmadığı noktasında da bilhassa durmuşlardır.

Mahkeme, öğleye kadar bu muhakeme ile meşgul olmuştur. Hâkim Arif, öğleden sonra kararını bildirmiştir. Karara göre, taleb veçhile suç sabittir, Jak Kastro hakkında iki sene müddetle sürgün cezası tatbik edilecek ve kendisine 500 lira para cezası, 1400 kuruş muhakeme masrafı ödetilecektir. Hâdise günü orada mevcud termosların musaderesi, mahkûmiyetin kat'ileşirse 25 lira ücret harcanarak gazetelerle neşri de karar cümlesin - dendir. Diğer taraftan, Jak Kastronun mevkufiyet halinin devamı ve mevkuf olarak geçirdiği her bir günün, ileride her üç sürgün gününe tekabül edecek şekilde mahsubu karar altına alınmıştır.

Bir demir tüccarı Müddeiumumiliğe verildi

Demir ithalât tacirlerinden Baki Tezcanın Amerikadan son defa ithal ettiği demirleri Ticaret Vekâletince tespit edilmiş olan fiattan fazlaya satmış olduğu öğrenilmiş ve keyfiyet faturalarile tespit edilmiş olduğundan millî korunma kanunu hükümlerine tevfikan hakkında takibat yapılmak üzere dün Mıntaka Ticaret müdürlüğünce Cumhuriyet Müddeiumumiliğine tevdi edilmiştir.

Bir limon tüccarı da Adliyeye verildi

Limonu yüksek fiatla sattığı tespit edilen Yemiş vapur iskelesinden 6 numarada limon tüccarı İlya Karakaş dün Polis Müdürlüğüne celbedilerek hakkında zabıt tanzim edilmiş ve geç vakit cürmü meshud müddeiumumiliğine verilmiştir. İlya Karakaşın dükkânında 37 sandık limon bulunmuş ve limonu perakende olarak yüksek fiatla sattığı tespit edilmiştir.

Sandal safası

Denize açılan dört çocuk korkulu bir macera geçirdi

Marmarada sandal safasına çıkmak sevdasına düşen dört çocuk evvelki gece korkunc bir macera geçirmişlerdir.

Samatya Maliye memurlarından Ali Osmanın oğlu 15 yaşında Cafer, 15 yaşında Şerefeddin, 14 yaşında Tahsin ve Osman ismindeki çocuklar Timsah ismindeki sandallarile evvelki akşam Samatya önlerinde dolaşmağa çıkmışlar ve Rüstem, Salâhaddin ve Ekrem ismindeki çocukların sandalı da bunları takib etmiştir. Fakat karanlık basınca birinci sandal ikinci sandalı kaybetmiş ve bu sandaldakiler sahile dön - müştür. Bu vaziyeti haber alan birinci sandaldakilerin ebeveynleri bütün gece Marmarada araştırma yapmışlar fakat içinde dört çocuğun bulunduğu Timsahı bulamamışlardır.

Dün sabah bütün Marmara limanlarına telgraf çekilmiş ve öğleden sonra Mudanya Liman riyaseti çocukların Timsahla Hayırsızadaya düştüklerini, oradan Gülbahçe motörü tarafından kurtarılıp Mudanyaya getirildiklerini haber vermiştir.

İKTISAD

Mazut buhranı mı?

Piyasada mazut buhranından şikâyet edilmektedir. Diğer taraftan bazı tacirlerin kendilerine 12 liraya mal olan nışadırı el altından 60 liraya kadar sattıkları ve bunları pahalıya sattıkları halde ucuz fatura verdikleri bildirilmektedir.

İhtikâr komisyonu bu hususu da tetkik edecektir.

Fiat kontrol komisyonu

Fiat kontrol komisyonu dün Mıntaka Ticaret Müdürlüğünde Vali Muavini Halûk Pepeyinin riyaseti altında ve şehrimizde bulunan İç Ticaret Umum Müdürü Cahidin de iştirakile bir toplantı yapmış ve toplantı geç vakte kadar devam etmiştir. Bu içtimada fiat kontrol tedbirleri tetkik olunmuştur.

Türkiye - İsviçre ticaret anlaşması

Yeni Türkiye - İsviçre ticaret anlaşması gümrüklere tebliğ edilmiştir. Yeni anlaşmaya göre anlaşmadan evvel gümrüğe gelen İsviçre malları takas, bundan sonra gelenler kleringle muamele görecektir.

Akdenizde bulunan vapurlarımız

Fransanın bu gemilere vaziyed ettiği söyleniyor

Akdenizde bulunan vapurlarımızın bir kısmının vaziyeti endişe uyandırmağa başlamıştır. Bu endişe bilhassa evvelce müttefiklere kiralanmış olan ve beşi Fransız sularında bulunan şileplerimiz üzerindedir. Bu şileplerin en uzun mukavelelisinin müddeti 3 temmuzda bitmektedir. Fakat bu gün Akdenizdeki harb vaziyeti dolayısile esbabı mücbire ilân edilerek bu vapurların mukavelesi hükûmetimizce mefsuh addolunmuş ve Marsilya konsolosluğu vasıtasile vapurlara Türk limanlarına avdet edebilecekleri bildirilmiştir. Lâkin ne vapurlardan, ne de Marsilya konsolosluğundan bu güne kadar bir haber alınamamış, şileplerin vaziyetleri ve mevkileri dahi öğrenilememiştir.

Dün çıkan bir haber endişeyi büsbütün artırmıştır. Bu haber Fransız hükûmetinin Şimali Afrikaya yapılacak nakliyat için diğer memleketlere aid şilepler meyanında şileplerimize de vaziyed ettiği yolundadır. Bu haber tevsik olunamamıştır. Fransadaki şileplerimiz Şule, Mete, İnal, Demir ve Tandır. Bundan başka Pire'de Sakarya şilepi de vardır.

Denizyolları vapurları süvarileri dün Mıntaka Liman riyasetinde bir toplantı yaparak yeni vaziyet üzerinde görüşmüşlerdir.

MÜTEFERRIK

Yeni bir teşkilât

Yol inşaatı ve kabloların tamiri esnasında açılan bacaların kapatılması için bir teşkilât vücude getirilmesi takarrür etmiş ve bu seneki Belediye bütçesinde bu iş için tahsisat konulmuştu. 35,000 liralık bir bütçesi olan bu teşkilâta bir mühendisle lise mezunu 3 talebe alınacak ve bu teşkilâtın masrafı Telefon, Elektrik, Su, Havagazi idare ve şirketleri tarafından müştereken tesviye edilecektir.

İş mükellefiyeti

İş mükellefiyeti hakkında Vekiller Heyetinin kararı Resmî Gazetede intişar etmiştir. Nafıa Vekâleti alâkadarlara telgrafla yaptığı bir tebliğde, Trakya ve garbî Anadoluda gerek müteahhidler vasıtasile gerekse emanet suretile yaptırılan yol, iskele ve meydanlar inşaatında çalışan amele bu işleri yaptıran müteahhid veya âmirlerin muvafakati olmaksızın yerlerini değiştiremiyecekler ve işlerinden ayrılamıyacaklarını ve buna göre icab eden tedbirlerin alınmasını bildirmiştir.

Sakaryada boğulan çocuk

Sivrihisar (Hususî) — Sivrihisarın Günyüzü nahiyesine bağlı Ayvalı köyünden Tahir oğlu Memiş Eliaçığın on bir yaşlarındaki oğlu Fahreddin, kuzulara bakmak için gittiği Sakarya kıyısından dönmemiş ve aranmışsa da bulunamıyarak ölüsü dört gün sonra biraz aşağıda Sakarya nehri içinde meydana çıkmıştır.

Siyasî icmal

Yeni sulh ve Balkanlar

Fransa hükûmeti ve ordusu başında bulunan Mareşal Petain'in mukaddemâtı sulhiyeyi da ihtiva edecek olan mütareke şartlarını Führer'den istemişti. Hitler de Mussolini'yi Münih'e davet ederek ikisi bu şartları kararlaştırmışlardır. Almanya hükûmeti İspanya vasıtasile bildirdiği cevabda mütareke şartları Alman ve İtalyan murahhasları tarafından beyan edileceğini haber vermiş ve Fransa hükûmetinin de murahhaslarını tayin eylemesini istemiştir.

Fransa hükûmeti de şimdiden murahhaslarını tayin etmiştir. İki taraf murahhasları geçen Umumî Harbde olduğu gibi ya galib tarafın ordu karargâhında toplanacaklar, yahud İspanya veya İsviçre gibi bitaraf bir memlekette buluşacaklardır. Almanya ile İtalya İspanyayı muharebeye iştirak etmediği halde mütareke ve dolayısile sulh müzakerelerine doğrudan doğruya iştirak etmeğe davet etmişlerdir.

Anlaşılan Almanya ile İtalya ötedenberi Akdenizin ağızları İngilterenin elinde bulunmasından şikâyet ettiklerinden Cebelüttarık müstahkem mevkiile Tancayı ve ihtimal Fasın Fransa himayesindeki büyük kısmını İspanyaya bıraktırmağı düşündüklerinden müzakerelere İspanyanın dahil olmasına lüzum görmüşlerdir.

Mukaddemâtı sulhiyeyi ihtiva eden mütarekeye aid müzakereler çabuk başlamaz. Geçen Umumî Harbde Alman başkumandanlığı 1918 senesi 5 teşrinievvelinde mütarekeyi teklif ettiği halde İngiltere ile Fransa ancak otuz altı gün sonra yani 11 teşrinisanide cevab vermişlerdi. Mütarekenin bizzarure gecikmesi Fransada askeri harekâtı devam ettirmektedir.

Maahaza sivil ahalinin bundan zarar görmemesi için Fransa Başvekili ve Başkumandanı nüfusu yirmi binden fazla olan umum beldelerin «Paris» gibi açık ve müdafaasız şehirler olduğunu ilân etmiş ve Fransanın cenubuna doğru devam eden ve altı milyon sivil ahalinin sürükliyen muhaceret akınının durmasını ve herkesin bulunduğu yerde kalmasını emreylemiştir.

Bundan sonra muharebe faaliyeti İngiltere adalarında temerküz edecek ve ihtimal Afrikanın şimalindeki Fransız müstemlekelerine yayılacaktır. Yüz kadar Alman tayyaresi dün Şimal ve Manş denizlerile Londra arasındaki sekiz İngiliz vilâyeti üzerinde görünerek yeni muharebeye bir başlangıç teşkil etmişlerdir.

Fransanın saffı harb harici kalması Avrupanın şarkında yeni bir vaziyet doğurmamıştır. Geçenlerde Gafenko'nun Hariciye Nazırlığından istifa etmesine ve yerine başka bir devlet adamının getirilmiş bulunmasına rağmen Tataresko kabinesi istifa etmemiştir.

Bulgaristan Hariciye Nazırı Popof İtalya sefirine Mussolini'nin bir çok defalân ettiği prensipleri tahakkuk ettirecek olan bugünkü hâdiselerin inkişafını derin bir teveccüh ve muhabbetle takib eylediğini söylemiştir. Macaristan ise Almanya ve İtalya ile bir safta hareket etmeğe hazır bulunduğunu hükûmet partisinin hususî heyetlerile Alman ve İtalyan sefirlerine bildirmiştir.

Bu iki devletin son yirmi senelik siyasetleri zaten bu gibi hareketlerde bulunmalarını hemen hemen zaruri kılıyordu. Bunun haricinde ne merkezi Avrupada, ne de Balkanlarda siyasi bir değişiklik olmamıştır.

Muharrem Fevzi TOGAY

DENIZLERDE

84 petrol tankı satın alınıyor

Evvelce Tunada sefer yapan ve ekser hisseleri Fransızlara aid olan bir şirketin malı olan petrol tanklarının son vaziyet dolayısile limanımıza getirilmekte olduğunu yazmıştık. Bu petrol tanklarından 20 kadar gelmiştir. Ayrıca hububat ve zahire gemisi balinde olanları da gelecektir. Beheri 800-900 tonluk olan 84 tank hükûmetimizce satın alınması cihetine tetkik olunmaktadır. Bu hususta Ankarada temaslara başlanmıştır.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti

	Türkiye için	Hario için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin, edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Küçük hikâye

Ev sahibimiz

Baki Süha

Yağmur yağıyordu. Böyle ıslak, ve donuk günlerde küçük kasaba daha şiirli ve daha manalı bir hal alıyordu.

İki arkadaş beş odalı bir evin üst katında iki odayı işgal ediyorduk. Ev sahibimiz otuz beş yaşlarında dul bir kadındı. On yedi yaşlarında anormal bir oğlu, bir de hiç evlenmemiş, kendinden beş yaş büyük kızkardeşi vardı.

Evimiz, yağmurlu günlerde bambaşka bir hal alır, kiremidleri kızarır, pembe aşı boyası parlar, camları buğulu bir hayale dalardı.

Simdi hafızamın ölü sularında bu kasabaya aid ufak dalgacıkların kımıldadığını hisseder gibi oluyorum...

Ev sahibimiz iriyarı bir kadındı. Bütün gün bir şeyle meşgul görünür, yapılacak hiç bir iş bulamazsa bir gün evvel yıkadığı sofayı tekrar gıcırdata gıcırdata silerdi. Oğlu Yakub hiçbir işe yaramıyan bir zavallı idi. Ağzından daimî surette salyalar akar, gözleri saatlerce meçhul bir noktaya takılır kalırdı. Bütün gün evin büyük bahçesinde, geniş bir ceviz ağacının altında oturup düdük yapar, çitlerin kenarından topladığı otları teyzesinin koyununa yedirirdi. Uzun ve zayıf kolları, dar bir göğsü ve hiç tıraş görmiyen saçları vardı. Ev sahibimizin kızkardeşi Huriye Hanım, daha ziyade örgü şlerile uğraşır, kazak, atkı, çorab gibi şeyler örerdi. Bu kadın küçük kardeşinin aksine olarak sessiz ve ağırbaşlı idi.

Muvakkaten bize misafir gelen annem, ev sahibimiz Naciye Hanıma ve kardeşine eski bir iskambil kâğıdından fala bakmasını ve «papaz kaçtı» oyununu öğretmişti. O, tekrar geldiği yere dönerken iskambil kâğıdlarını bize bırakmıştı.

Bir gün, Naciye Hanımı evin geniş sofasında, tahtaların üzerinde fala bakarken görmüştüm. İşten ve zahmetten çatlamış ve kabalaşmış parmaklarile kâğıdları sıralayordu... Beni gördüğü halde görmemezliğe gelerek işine devam etmiş, iri kömür karası gözlerini yarı açık genc ve sıhhatli göğsüne indirmişti... Bu Naciye Hanım kimin karısı idi? Niçin dul kalmıştı? Beni gördüğü halde niçin farkında değilmiş gibi görünüyordu? Şimdi bu suallerin cevablarını bulamıyorum. Fakat hakikat olan birşey varsa o da, Naciye Hanımın güzel bir kadın olması idi...

Geceleyin evimize büyük bir sessizlik hâkim olurdu. Gün battıktan sonra ev sahibimiz gözden kaybolur, anormal oğlunu ve kızkardeşini evde bırakıp kendisi kapı kapı dolaşırdı.. Küçük ve dedikodulu kasabada, adı Benli Naciye diye dilden dile dolaşıyordu... Gerdanının sol tarafında iri ve siyah bir ben vardı ve göğsüne emsalsiz bir güzellik veriyordu...

Kasabada bizim adımız da ev sahibinden kinaye olarak «Benli Naciyenin evinde oturanlar!» diye çıkmıştı. Fakat iki arkadaş ne olursa olsun hiç bir şeye aldırmıyor, genc ve güzel ev sahibimize kem gözle bakmadan geçinip gidiyorduk. Bazı dedikoduların kulağımıza kadar geldiği ve hatta bizi rahatsız ettiği de oluyordu.

Benli Naciyenin en büyük düşmanı komşuları idi. Günün muhtelif saatlerinde, nöbet nöbet onlarla ağız kavgası yaptığı olurdu. Biz bu kavgalara hiç müdahale etmez, duymamazlıktan gelirdik.

Bazı günler, arkadaşım onunla şöyle konuşurdu:

— Naciye abla dün gene kavga vardı galiba?

— Evet Galib Bey! Olmadığı gün olmuyor ki...

— Neden oluyor?

— Dün bahçeyi sulamak istedik, su sırası da bizde idi. Karşıki beyzadeler de çamaşır yıkayacaklarmış; bahçıvanları gelip suyu çevirmek istedi. Bir gürültüdür çıkardık. Alçak herif demedik laf bırakmadı. Ben hayâsız imişim, ben namussuz